

IVN-MEDEDELINGEN NOVEMBER 2015, NR. 10

In deze aflevering:

+ Komende evenementen

- ++ Een gemiste kans?
- ++ Heet van de naald, klaar voor de klas
- ++ Harry Mulisch Festival
- ++ Symposium 'Klokkenluider of querulant?'
- ++ Anneke Brassinga houdt Groenewegenlezing
- ++ Lazy Leidse Zondag Lezing: Jan Stroop - Waarom taalverloedering niet bestaat

+ Varia

- ++ Pas verschenen (I): *Couperus Culinair*
- ++ Pas verschenen (II): *Dagboek van Willy Uhlenbeck-Melchior*
- ++ Pas verschenen (III): *Sur la langue nationale*
- ++ Dagboek Maurits Jacob van Lennep beschikbaar
- ++ Wim Brands voorzitter jury Woutertje Pieterse Prijs
- ++ Enquête digitalisering tekstcorpora
- ++ Schemerarchieven (10)
- ++ De werkbank (10)

1. KOMENDE EVENEMENTEN

1.1. Een gemiste kans?

[ingezonden mededeling van deBuren, Brussel]

Wat als Nederland en België in 1830 samen waren gebleven? Wat zou dan de rol en functie zijn van Den Haag in dat land van bijna dertig miljoen zielen? Hoe zouden kunst en cultuur, onderwijs en wetenschap, economie en ecologie eruitzien?

Schrijver **Christiaan Weijts** beantwoordt deze vragen op creatieve wijze waarna burgemeester **Jozias van Aartsen** op dit historisch visioen reageert. Daarna spreken zij hierover met **Marc Reynebeau** en geeft singer-songwriter **Lucky Fonz III** een miniconcert waarvan het Nederbelgisch Feestlied het orgelpunt vormt.

We ontvangen u graag vanaf 09.00 met een kop koffie. Om 10.00 vangt het programma aan en na afloop biedt de gemeente Den Haag alle bezoekers een lunch aan!

Wanneer: vrijdag 6 november, 10.00-13.00 u.

Waar: [Diligentia](#), Den Haag

➔ In Rotterdam vindt een soortgelijke avond plaats, op dinsdag 24 november, 20.00-22.00 u., in de [Rotterdamse Schouwburg](#), met Ahmed Aboutaleb en Sarah Moeremans

1.2. Heet van de naald, klaar voor de klas

[ingezonden mededeling van Faculteit der Geesteswetenschappen VU, Amsterdam]

Onderwijs en onderzoek versterken elkaar. Op deze studiedag voor docenten Nederlands geven Letterkunde-docenten van de opleiding Nederlands (Literatuur en Samenleving) een kijkje in hun onderzoekskeuken en presenteren zij resultaten van dit werk.

Doel van deze dag is onze collega's in het voortgezet onderwijs te laten zien hoe ze met dit materiaal direct in de klas aan de slag kunnen.

Wanneer: vrijdag 6 november

Waar: [Hoofdgebouw VU](#), Amsterdam

Voor meer informatie zie [hier](#)

1.3. Harry Mulisch Festival

[ingezonden mededeling van Harry Mulisch Huis]

Op 6 en 7 november vindt de derde editie van het Harry Mulisch Festival plaats; een levendig en prikkelend tweedaags literatuurfestival geïnspireerd op Mulisch' universum.

Graag nodigen wij u uit voor de feestelijke opening van dit bruisende festival, op vrijdag 6 november om 17.00 uur in VondelCS (Vondelpark 3 te Amsterdam). De zaal is geopend vanaf 16.45 uur.

Tijdens de opening wordt *De ontdekking van Moskou* gepresenteerd. Deze nooit voltooide roman kan gezien worden als de spil in Mulisch' oeuvre. Marita Mathijssen en Arnold Heumakers, de bezorgers van de roman, nemen u in een verrassend hoorcollege mee door de hemelkaart van Mulisch.

Wanneer: presentatie boek vrijdag 6 november, 17.00 u.

Waar: [VondelCS](#), Vondelpark 3, Amsterdam

RSVP: info@debezigebij.nl / 020 3059810

1.4. Symposium 'Klokkenluider of querulant?'

[ingezonden mededeling van Multatuli Huis, Amsterdam]

Ad Bos, Edward Snowden, Arthur Gotlieb: de laatste tijd zijn er regelmatig

klokkenluiders in het nieuws. Multatuli was misschien wel de eerste klokkenluider ooit. Een goede reden om het fenomeen klokkenluider nader onder de loep te nemen. Wat kan Multatuli ons leren? Wat is de wenselijkheid van klokkenluiders in onze samenleving? Hebben Multatuli en zijn mede-klokkenluiders een substantiële bijdrage geleverd?

Klokkenluiders kunnen waardevol zijn als aankarters van misstanden, maar ook lastig als onruststokers, of zelfs irritant als onbetamelijke ruziezoekers die uit zijn op eigen gewin. De ophef heeft in Nederland zelfs aanleiding gegeven tot nieuwe wetgeving, om te voorzien in een "Huis voor klokkenluiders". Op dit symposium proberen we met sprekers en een forumdiscussie een antwoord te vinden op deze vragen.

Wanneer: zaterdag 7 november, 14.00-17.30

Waar: De Balie

[Tickets](#)

1.5. Anneke Brassinga houdt Groenewegenlezing

[ingezonden mededeling van KANTL, Gent]

In de geest van de onvolprezen poëziecriticus Hans Groenewegen (1956-2013) wordt tweejaarlijks een **Hans Groenewegenlezing** opgezet in Vlaanderen en Nederland. Dit is een gezamenlijk initiatief van het [Poëziecentrum](#), [Perdu](#), [KANTL](#) en [KNAW](#).

Voor deze eerste editie is **Anneke Brassinga** uitgenodigd om een essay te schrijven en een lezing te geven in de **KANTL**. De dag erna gaan o.a. **Marjoleine De Vos** (NL) en **Yves T'Sjoen** (BE) met elkaar in debat in **Poëziecentrum**. Het programma vindt een week eerder ook plaats in de **KNAW** en bij **Perdu**.

Wanneer: vrijdag 13 november, 20.00 u. in de KANTL, Koningstraat 18, 9000 Gent
Debat zaterdag 14 november van 14 tot 17 uur in het Poëziecentrum, Vrijdagmarkt 36,
9000 Gent
Toegang: gratis
Info en reserveren: tel. 09 225 22 25 of events@poeziecentrum.be

1.6. Lazy Leidse Zondag Lezing: Jan Stroop - Waarom taalverloedering niet bestaat [ingezonden mededeling van Jan Stroop]

Kom naar Sociëteit de Burcht in Leiden voor een zondagnamiddagse 'Brein en Soep Refill'. Boeiende sprekers brengen de mooiste verhalen met een Leidse twist. Eet een heerlijke kom soep mee. Na afloop nog een hele zondagavond, bijvoorbeeld voor een borrel in Café de Burcht.

Over taalfouten vinden veel Nederlanders zich op, maar wat honderdduizenden dagelijks zeggen (hun hebben gelijk, hij is groter als z'n broer) kan toch niet fout zijn! Want of je nu spreker bent van 't ABN of van 't Leidse dialect: iemand die z'n moedertaal spreekt, kan geen fouten maken.

Ons feilloze taalgevoel weet precies wat echt fout is. We verschillen misschien wel van mening over wat mág en niet mág, maar over wat wel en niet KÁN, zijn we het volledig eens. Dat gaat Jan Stroop u laten zien.

Soep vd Dag: Academische Lettervermicelli

Jan Stroop is gastonderzoeker aan de Universiteit van Amsterdam. Daarvoor was hij als dialectoloog medewerker van het Meertensinstituut. Dialecten interesseren hem nog steeds. Zijn tweede aandachtsgebied is dat van 't gesproken Nederlands. In 1997 heeft ie 't Poldernederlands ontdekt, een nieuwe variant van 't ABN.

Wanneer: zondag 22 november, 17.30 u.
Waar: Sociëteit De Burcht, Burgsteeg 14 2312 JS LEIDEN
tel 071 514 2389
e-mail info@deburchtleiden.nl
www.deburchtleiden.nl

Tickets reserveren: miriam@winstonspeakers.com
Zaal open: 17.00 uur, Start: 17.30 uur
Prijs: 8,50 incl soep
Meer info: www.winstonspeakers.com/lazy-leidse.html

→ kijk ook altijd even in de nieuwste aflevering van Neder-L, de oudste en allerbeste neerlandistische evenementen- en blogbank: <http://www.neder-l.nl> of <http://nederl.blogspot.com/>

2. VARIA

2.1. Pas verschenen (I): Herdruk *Couperus Culinair*

'**Couperus Culinair** is geen dagelijkse kost; het is een aantrekkelijk nostalgisch literair kookboek vol goedgekozen schitterende frisse fragmenten uit Couperus' werk, fictie, en non-fictie. De recepten zijn aardige extraatjes. Buschman slaagt er vooral wonderwel in de elegante sfeer van 1900 op te roepen.' Peter Jacobs in *De standaard der letteren*.

Twee jaar geleden verscheen ter gelegenheid van het Louis Couperus Jaar het prachtige kook- en leesboek **Couperus Culinair** door José Buschman. Het werd enthousiast onthaald, de reacties waren lovend en binnen korte tijd was het boek uitverkocht.

Nu in het theater diverse opvoeringen zijn naar Couperus' werk, van *De stille kracht* tot *Eline Vere*, is de gelegenheid daar om het bijzondere **Couperus culinair** te herdrukken, nu als voordelige paperback.

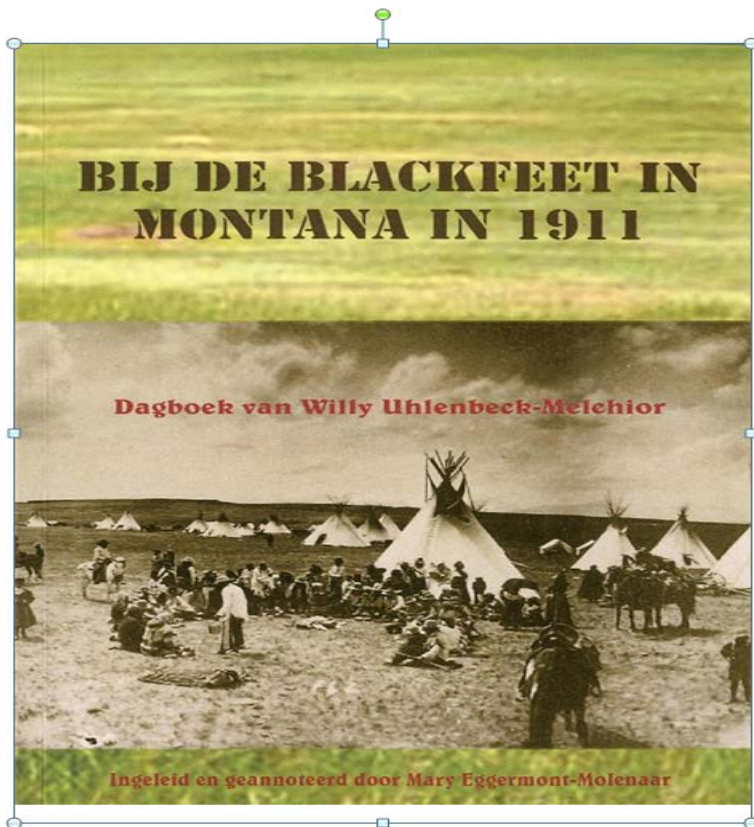
'Couperuskenner José Buschman slaagt erin in een mengeling van eetweetjes over Couperus en het fin de siècle, culinair getinte citaten uit zijn romans en recepten uit de Indische, Franse en Italiaanse keuken tot één, zeer lezenswaardig geheel te kneden. (...) De handen gaan jeuken om zelf ook aan de slag te gaan met de recepten.' Ronald de Nijs op zestz.nl

José Buschman, 176 pagina's, geheel in kleur, paperback, € 19,99, ISBN 978 90 5937 7429
4. Tweede druk.

2.2. Pas verschenen (II): *Dagboek van Willy Uhlenbeck-Melchior* [ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

Bij de Blackfeet in Montana in 1911. Dagboek van Willy Uhlenbeck-Melchior. Ingeleid en geannoteerd door Mary Eggermont-Molenaar. Leiden: Gingko 2015. 281 pp. Met talrijke illustraties. ISBN 978-90-71256-43-1.

Voor wie geïnteresseerd is in leven en werk van de bekende Leidse taalkundige prof. dr. C. C. Uhlenbeck, van oorsprong neerlandicus, is het dagboek van zijn echtgenote Willy Melchior verplichte lectuur. In de kille zomer van 1911 bestudeerde Uhlenbeck de taal van de Blackfootindianen op hun reservaat in Montana, USA. Willy vergezelde hem en ze hield nauwgezet een dagboek bij. Haar verslag over deze drie maanden in Montana geeft niet alleen een ongedwongen kijk op het veranderende culturele en economische leven van de Blackfeet, maar ook op de manier waarop haar echtgenoot zijn taalstudies ondernam en de rol die zij daarbij speelde.

Dat de Uhlenbecks in 1911 tevergeefs hebben geprobeerd om een van de indiaanse 'missiejongetjes' te adopteren, kwam pas aan het licht toen het dagboek van Willy in 2005 in het Engels werd gepubliceerd. De lange brieven die C.C. Uhlenbeck schreef aan dit volwassen geworden jongetje en de brieven van C.C. en zijn vrouw aan oud-studenten en collega's, geven een opmerkelijk inzicht in het ogenschijnlijk rustige leven van de Uhlenbecks na hun terugkeer uit Montana.

2.3. Pas verschenen (III): *Sur la langue nationale* [ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

Rik Vosters & Guy Janssens, *Sur la langue nationale: taal en taalpolitiek in het Verenigd*

Koninkrijk der Nederlanden en het jonge België. Den Haag: Algemeen-Nederlands Verbond 2014. (= Noord en Zuid onder Willem I; deel 4). 81 pp. ISBN: 978-90-805255-9-7.

Deze publicatie, deel vier in de reeks 'Noord en Zuid onder Willem I', die onder redactie staat van Rik Vosters en Janneke Weijermars, is de neerslag van een hoorcollege dat op zondagmiddag 29 september 2013 in Gent gegeven is. Na een inleiding (4-9) volgt een hoofdstuk over 'taal en taalbeleid in de Vlaamse provincies' (9-49). Het tweede hoofdstuk heeft als titel 'taal en taalbeleid in de Waalse provincies' (50-71). Daarna volgt een bladzijde met noten (73).

Het eerste gedeelte van deze publicatie is gebaseerd op studies van R. Vosters (2009, 2011), het tweede gedeelte is goeddeels gebaseerd op het boek van G. Janssens en K. Steyaert over het onderwijs van het Nederlands in de Waalse provincies en Leuxemburg onder koning Willem I (2008). Een bibliografie in strikte zin is er niet, maar op p. 74-77 staan 'leessuggesties', waarin doorverwezen wordt naar relevante literatuur. Er is geen register opgenomen. Deze verzorgd uitgegeven en handzame uitgave heeft als bijlage een cd, waarop de tekst van het Gentse hoorcollege te beluisteren valt.

2.4. Dagboek Maurits Jacob van Lennep beschikbaar

[ingezonden mededeling van Marita Mathijssen, Amsterdam]

Het omvangrijke dagboek van Maurits Jacob van Lennep (1830-1913) is een goudmijn voor onderzoekers van de negentiende eeuw, met name als het gaat om roddels over de betere kringen. Het wordt bewaard in het Stadsarchief van Amsterdam en het is daar gedigitaliseerd, maar de digitale versies van het Stadsarchief zijn niet doorzoekbaar (PA 238 537-540). Bij de familie Van Lennep wordt een volledig typoscript van het dagboek bewaard dat een kleindochter van Maurits Jacob gemaakt heeft (het omvat bijna 1 miljoen woorden, 1370 uitgetypte pagina's). Door de medewerking van de Stichting Van Lennep en Ewoud Sanders heb ik ervoor kunnen zorgen dat dit document nu in een pdf en een (ingelezen) word-bestand op de website www.vanlennep.nl/dagboeken beschikbaar is gekomen voor iedereen.

Maurits van Lennep was een zoon van de bekende romanschrijver, historicus en rijksadvocaat Jacob van Lennep. Hijzelf was onder meer advocaat in Amsterdam, later rijksadvocaat, officier van justitie, raadsheer bij het gerechtshof in Amsterdam en lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland. Hij hoorde tot de hoogstaangeslagenen in Noord-Holland.

Maurits van Lennep schreef zijn autobiografie aan de hand van door hem bijgehouden dagboeken. Nadat hij de mémoires voltooid had, vernietigde hij de oorspronkelijke dagboeken. Maar ik krijg niet de indruk dat hij die oorspronkelijken gecensureerd heeft. Het dagboek staat stampvol met achterklap over minnaressen, onechte kinderen, malversaties met financiën, dronkenschap, speelzucht, zelfmoorden en oplichterijen, en dan vooral over mensen uit de betere kringen. Ook vindt men in het dagboek allerlei details over ziektes (wormen, aambeien, jicht), eetgewoonten, onderwijs, reismogelijkheden en dergelijke. Wie iets bepaalds zoekt hoeft maar een trefwoord in te tikken in de pdf-versie en de passages rollen te voorschijn.

Het dagboek kan vrij geciteerd worden door onderzoekers. Wel dient men zich te realiseren dat het twintigste-eeuwse typoscript tikfouten kan bevatten, en dat er in het ongecorrigeerde word-bestand bovendien inleesfouten staan. Voor het 'origineel' raadpleegt men de digitale versie in het Amsterdams stadsarchief.

2.5. Wim Brands voorzitter jury Woutertje Pieterse Prijs [ingezonden mededeling van St. Woutertje Pieterse Prijs]

Wim Brands is de nieuwe juryvoorzitter van de Woutertje Pieterse Prijs. Hij volgt in die positie Hanneke Groenteman op, die na de maximale termijn van drie jaar afscheid neemt. Ook Leentje van Wirdum treedt na drie jaar af; zij wordt opgevolgd door grafisch ontwerper Peter de Kan. De jury zal op 9 april 2016 tijdens de prijsuitreiking bekendmaken wie de Woutertje Pieterse Prijs in ontvangst mag nemen.

De jury is als volgt samengesteld:

- Wim Brands (voorzitter); hij maakt sinds jaar en dag boekenprogramma's voor de VPRO. Zijn VPRO Boeken is het langstlopende literaire programma op de Nederlandse televisie. In 2014 verscheen zijn dichtbundel *'s Middags zwem ik in de Noordzee*.
- Jen de Groeve; zij coördineert de recensiewebsite Mappalibri.
- Jan van Mersbergen; hij is schrijver van romans, verhalen, columns en artikelen.
- Mirjam Noorduijn; zij is tekstschrijver, freelance journalist en recensent (jeugd)literatuur voor onder meer NRC Handelsblad en het Vlaams-Nederlands cultureel tijdschrift *Ons Erfdeel*.
- Peter de Kan; hij is grafisch ontwerper.

De prijs

De Woutertje Pieterse Prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan een auteur van een oorspronkelijk Nederlandstalig jeugdboek dat tussen 1 januari en 31 december van het jaar voorafgaand aan de prijsuitreiking is uitgekomen. Met ingang van 2015 nomineert de jury bovendien drie tot zes titels voor de prijs. De prijs bestaat uit een oorkonde en een geldbedrag van 15.000 euro en zal op zaterdag 9 april 2016 voor de negentwintigste keer worden uitgereikt. De prijs wordt financieel mogelijk gemaakt door winkelketen Bruna.

Meer informatie: op www.woutertjepieterseprijs.nl vindt u onder meer leestips bij de bekroonde boeken, alle juryrapporten, *Voort weer gespoord naar een nieuw avontuur* (25 jaar Woutertje Pieterse Prijs), geluidsopnames van Woutertje Pieterse Lezingen en diverse uitvoeringen van Het Rooverslied en foto's van verschillende prijsuitreikingen.

2.6. Enquête digitalisering tekstcorpora

[ingezonden mededeling van Nicoline van der Sijs, RU Nijmegen]

Binnen de geesteswetenschappen van de KNAW ontwikkelt een consortium momenteel plannen om een onderzoeksagenda voor de toekomst (2025) te formuleren, getiteld

DESIDERIA (Dutch Extensible and Searchable Infrastructure for Digital Explorative Reading and Information Analysis). Die agenda is gericht op onderzoek aan de hand van grote tekstcorpora en sluit aan bij huidige (inter)nationale projecten als CLARIN en CLARIAH. De agenda bouwt voort op bestaande projecten door op drie cruciale punten naar vooruitgang in reeds aanwezige tekstuele digitale infrastructuren te streven. Het accent ligt hierbij op infrastructuren rond Nederlandstalig materiaal, materiaal dat zich voor een belangrijk deel in Nederland bevindt, en taalbeschrijvingen die door Nederlandse onderzoekers zijn gemaakt.

Een van de drie actiepunten betreft het onderzoeken welke lacunes er zijn in bestaande datasets die bias veroorzaken met betrekking tot de mogelijke representativiteit van de genereerde data waardoor vernieuwend onderzoek kan worden belemmerd, en hoe die lacunes met behulp van crowdsourcing kunnen worden opgelost. Daarvoor hebben we een enquête opgesteld. Wij zijn er erg mee geholpen als zoveel mogelijk onderzoekers en collectiebeheerders deze enquête invullen, met name ook onderzoekers buiten Nederland. De enquête is hier te vinden:

<https://docs.google.com/forms/d/1LewrawOERiguWTF7kahcUq7gKiYRywRAAdFeK5CuTr0E/viewform>

Voor vragen en opmerkingen kunt u terecht bij coördinator Nicoline van der Sijs (post@nicolinevdsijs.nl) of onderzoeksassistente Anna Kirstein (anna.kirstein@meertens.knaw.nl).

2.7. Schemerarchieven (10)

[Ontdek *Het stenen bruidsbed*](#)

2.8. De werkbank (10)

[Een particuliere verzameling dichtersstemmen](#)

*Reacties, opmerkingen en bijdragen
(en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar:
Wim Klooster of Guido Leerdam,
wgk@xs4all.nl of guido.leerdam@wolmail.nl
www.ivnnl.com*

INTERNATIONALE VERENIGING VOOR NEERLANDISTIEK